

NAMN ATT MINNAS

HANS WACHTMEISTER

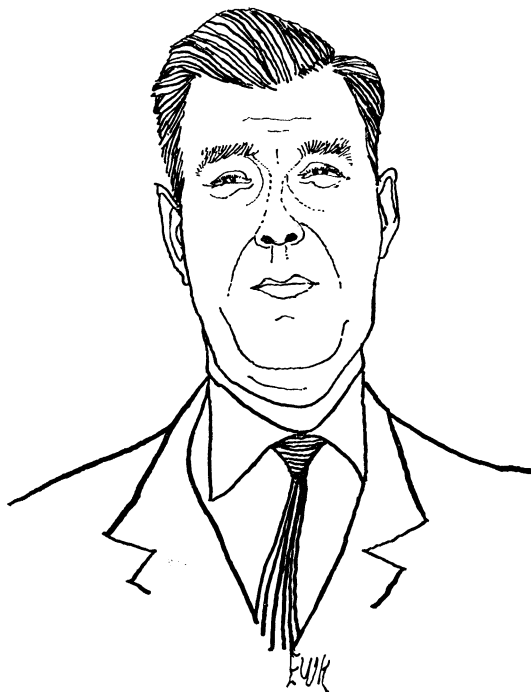
Onsdagen den 27 november 1963 beslöt Sveriges riksdag, som alltsedan år 1881 inte mindre än 15 gånger tagit sig en funderare på saken, att avskaffa fideikommissen. Det skedde helt säkert mindre för att slå vakt om en modern rättsprincip än för att vädra gamla sociala rancuner. Under alla förhållanden var det ett beslut som — om man bortser från de rena penningfideikommissen — går stick i stäv inte bara mot vad som är ur kulturhistorisk synpunkt önskvärt utan också mot vad som är ur ekonomisk synpunkt rationellt.

I den debatt, som föregick beslutet, gjordes ett av de bästa och roligaste inläggen av greve Hans Wachtmeister, som sitter på Blekingebänken i andra kammaren och är en av riksdagens verkligt sakkunniga på fideikommissinstitutet i egenskap av innehavare av det anrika Johannishus. »Ave Kling et Sträng imperatores! Moriturus vos salutat!» började han på klingande latin sitt anförande och berättade i fortsättningen bl. a. om ett besök som dåvarande konsultativa statsrådet Sträng avlagt på Johannishus' fideikommiss för en del år sedan. Det var Hans Wachtmeisters gamle far, som tog emot hr Sträng, och han led inte av överdriven respekt för vare sig riksdag eller regering. Hr statsrådet, som skulle bese förhållandena på fideikommisset fick följande lilla ord med på vägen, innan man gav sig ut på besiktningsturen: »Statsrådet får inte döma fideikommisset efter vad ni ser i dag, därför att när jag övertog det

hela var allting förfallet. Byggnaderna var illa underhållna, jorden i dålig kultur, dräneringen hade förfallit, vägarna var knappt framkomliga. Men jag klandrar inte min företrädare, för han var finansminister och som sådan främmande för alla ekonomiska realiteter.»

Efter att ha vältaligt försvarat fideikommissinstitutet slutade Hans Wachtmeister sitt anförande med att påpeka att den dödsdömde ju brukar ha rätt att framföra en sista önskan före avrättningen. För hans del rörde det sig om två förhoppningar — »man har vant sig vid att leva på stor fot och ha omåttliga pretentioner». Den första var att Kungl. Maj:t vid tillsättandet av fideikommissnämnden verkligen måtte följa de anvisningar som utskottet inte ansett lämpligt eller nödvändigt att utforma i lagtext, så att nämndens verksamhet inte politiseras. Den andra var att den ledamot av nämnden, som skall ha erfarenhet av kulturfrågor inte måtte utses bland de s. k. kulturknuttarna eller sådana som vill belamra riksdagsplan med fyrvåningshus utan bland sådana som har känsla för kultur i detta ords rätta och bästa bemärkelse. »Herr talmän! Må bödelssvärdet — eller i förekommande fall — bilan falla!»

Inlägget är typiskt för Hans Wachtmeister och ger en förklaring till varför han kommit att framstå som en av inte bara högergruppens utan riksdagens mest särpräglade ledamöter. Partikamrater till honom klagat ibland över att han inte är någon

»riktig politiker», vilket förmodligen inte är menat men lätt kan tolkas som en komplimang. Det betyder helt enkelt att Hans Wachtmeister är en mycket självständig natur, som inte har någon särskild fallenhet för att kompromissa med sin övertygelse utan föredrar att gå med egna vågor genom det politiska havet, eller ankdammen, hur man nu vill kalla det. Under sin relativt korta riksdagsmannabana — det rör sig om föga mer än ett lustrum — har han åtskilliga gånger väckt uppmärksamhet genom högst personligt färgade åsiktsyttringar, som kanske inte alltid väckt partibossarnas förtjusning. Detta gäller mindre hans berömda aktion till skydd för blommorna på marken, som i det årets Svitjodkrönika förskaffade honom tillnamnet Hans Örtväktare. Det gäller snarare sådana saker som hans kätterskt kritiska inställning till

FN och det svenska engagemanget i det olycksaliga Katangakriget. I sådana ämnen uttalar sig Hans Wachtmeister med en frimodighet och dristighet, som inte är riktigt *comme il faut* på Helgeandsholmen, eller i svensk partipolitik över huvud.

Hans Wachtmeister bär samma ärorika, i våra hävder vittberömliga namn som den gamle generalamiralen, Karlskronas skapare och den svenska stormaktsflottans nydanare och store befälhavare och är lika förankrad i Blekinge som han. Hans farfar, hans farfarsfar och hans farfarsfarfar var alla landshövdingar i Blekinge län. Hans Wachtmeister påstås själv ha förklarat att han inte har några som helst aspirationer på att, hur vacker traditionen än är, för egen del fullfölja den, vilket inte hindrat att hans namn varit på tal i sammanhanget. Men som inrikesminister Rune Johans-

son lär ha sagt: man kan inte i vår tid göra en person som äger halva länet till dess hövding. Halva länet är i detta fall Johannishus' f. d. fideikommiss som förutom ättegården Johannishus också omfattar Wambåsa och den pärla av neoklassisk arkitektur, som heter Tromtö. Innehavaren av dessa gods stryker inte på foten för någon landshövding — allra minst om han råkar bära namnet v. Heland — vilket Hans Wachtmeister noggrant visat. I Blekinge behöver man inte längre vara landshövding, när man redan heter Hans Wachtmeister.

Det är emellertid inte bara namnet, som förskaffat Hans Wachtmeister hans grundmurade ställning som förtroendemän i bygden, utan framför allt hans egen insats som driftig och dugande jorddrott. Efter reservofficersexamen 1934 — han är numera kapten i I 3:s reserv — avlade han civiljägmästarexamen 1938 och har alltsedan systematiskt utbildat sig för

sin uppgift som fideikommissarie, förlåt f. d. fideikommissarie. Förvaltare på Johannishus blev han 1946 och fyra år senare övertog han helt de wachtmeisterska domänerna i Blekinge, som under hans ledning anses vara föredömligt skötta. Om det förtroende han åtnjuter av blekingeborna vittnar att han inte bara representerar dem i riksdagen utan också sedan länge är pamp i landstinget och sitter som ordförande i en rad av länets organisationer bl. a. — vilket ger en fingervisning om hans personliga intressen — jakt- och skyttesammanslutningar samt musei- och hembygdsföreningen. Han har f. ö. tillsammans med Kai Curry-Lindahl utgivit en bok om blekingsk natur.

Hans Wachtmeister tar man inte där man sätter honom och det är ganska uppfriskande att det alltså finns sådana män i Sveriges riksdag — och i dess högergrupp.

G. U.

det
är
dig
det
gäller

Fp Cp H

Följ valåret 1964 i
Sydsvenska Dagbladet
och **Kvällsposten**

SAMVERKAN FÖR FRAMSTEG

I över trettio år har socialdemokratin haft ett maktmonopol i vårt land. För varje icke-socialistisk väljare gäller det att bryta detta maktmonopol innan det är för sent och enpartisystemet genom t. ex. 60 eller 70 procent socialistiska röster blir verklighet. Valteknisk samverkan på kort sikt och ett samlingsparti på något längre sikt borde vara den självklara vägen att entusiasmera oppositionen — det är bakgrunden till SDS:s och KvP:s kampanj för samling.

Jean Braconier, *högerriksdagsman, politisk red. i SDS, Malmö*: Ett samlingsparti är en nödvändig förutsättning för att rädda den parlamentariska demokratin från ett socialistiskt enpartivälde.

Rune Johansson, *fp-ordförande i Hälsingborg*: De principiella skillnaderna mellan oppositionspartiernas uppfattningar i större politiska frågor är så pass små att det inte existerar behov av tre partier på den borgerliga sidan.

Bertil Rubin, *ordförande i Malmö centerpartiavdelning*: Ett samlat oppositionsparti på icke-socialistisk och social grund är en nödvändighet för att bryta det socialistiska maktmonopolet.

Ragnar Gelandér, *fp-ordförande i Landskrona*: Själv är jag positivt inställd till trepartisamverkan inom fyrstadsregionen och på längre sikt hoppas jag på att ett samlingsparti på social och liberal grund kan förverkligas.

Sten Sjöholm, *fp-gruppordförande i Hälsingborgs stadsfullmäktige*: Ett samlingsparti måste snarast se dagens ljus. Att vara hängiven en idé är utmärkt, att vara hängiven en idé och söka förverkliga den är bättre.

C. G. Regnell, *högerriksdagsman, högerordförande i Lund*: I övervunnen partispjöttring ser en bred väljareopinion vägen till regimskifte. Om partiprogrammen passar illa på några punkter — så revidera dem. Ett samlingsparti måste komma!

K. A. Levin, *folkpartiordförande i Lund*: Jag är principiellt en varm anhängare av ett samlingsparti på liberal och social grund av den typ som även fyrstadshögerna och SDS arbetar för.

Sixten Palm, *högerriksdagsman, politisk red. i KvP, vice ordf, i Malmöbögen*: De demokratiska oppositionspartierna måste inse nödvändigheten av organisatorisk samling kring ett slagkraftigt alternativ till fortsatt socialdemokratiskt maktinnehav.